

การดำเนินการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

THE CREATION OF PARTICIPATORY NETWORK OF SCHOOL UNDER EDUCATION

DEPARTMENT OF BANGKOK METROPOLIS

4

ดร.อารมณิ จินดาพันธ์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการดำเนินการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา และเพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน คือ ด้านการประสานงานกับหน่วยงาน องค์การทั้งภาครัฐและเอกชน ด้านการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ด้านการรายงานการจัดการศึกษาต่อสาธารณชน และด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้ศึกษากำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 109) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท จำนวน 3 ตอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. การดำเนินการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชน รองลงมา คือ ด้านการรายงานการจัดการศึกษาต่อสาธารณชน ด้านการประสานงานกับหน่วยงาน องค์การทั้งภาครัฐและเอกชน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงาน องค์การทั้งภาครัฐและเอกชน
2. ปัญหาการดำเนินการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา คือ ผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาในระดับที่ไม่สูงจะขาดความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเอง จึงไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะกับทางโรงเรียน นอกจากนี้ผู้ที่มีฐานะทางครอบครัวที่มีฐานะยากจน จำเป็นต้องใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อการทำงานหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ส่งผลให้ไม่มีเวลาให้กับทางโรงเรียน โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรนัดหมายล่วงหน้าเพื่อวางแผนในด้านเวลา คำนึงถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับและประธานเครือข่ายจะต้องวางตัวเป็นกลาง

* คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ABSTRACT

The purpose of this research were to : (1) study the Creation of Participatory Network of school under Education Department of Bangkok Metropolis, and (2) study on the conditions and problems on the Creation of Participatory Network of school under the Education Department of Bangkok Metropolis in 4 aspects 1) cooperating with other private and governmental organizations, (2) seeking cooperation with other private and governmental organizations, (3) providing community service and development, and (4) distributing the report of school performance to the public, classification by the classroom of schools.

The samples were 205 of school administrators under the Education Department of Bangkok Metropolis. The instrument was questionnaires 5-level rating scale of Likert. The data were analyzed by statistics of percentage, Mean, standard deviation.

Results revealed that : (1) The Creation of Participatory Network of school under the Education Department of Bangkok Metropolis as a whole was at a high level. When considering in each aspect it was found that the providing community service and development was at the highest level, followed by distributing the report of school performance to the public and cooperating with other private and governmental organizations. The lowest mean was seeking cooperation with other private and governmental organizations. (2) The problems of the school network were the time, opinions and the economic status. The suggestion was that the appointment should be arranged in advance by considering the students benefit and the president of the network must be a neutral person.

บทนำ

ในอดีตที่ผ่านมาการจัดการศึกษาจะเป็นลักษณะการสั่งการจากหน่วยงานต้นสังกัดไม่ค่อยเปิดโอกาสให้หน่วยงานปฏิบัติมีอำนาจในการตัดสินใจ และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการบริหารและการจัดการคือความไม่ต่อเนื่องของนโยบายและแผนงานหลักของการจัดการศึกษา อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูง และทางการเมืองก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องหลายประการ ชุมชนหรือประชาชนไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการ ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติในเรื่องแนวนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้โดยเฉพาะ โดยกำหนดว่าให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดบริการสาธารณะ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบ นอกจากนี้ได้กำหนดให้รัฐส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชนจัดให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นับเป็นกฎหมายแม่บท ในการจัดการศึกษาของประชาชนสาระสำคัญคือมุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยให้มีเอกภาพในเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชนร่วมจัดการศึกษา โดยระบุไว้ในหมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน

องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ คือ (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน

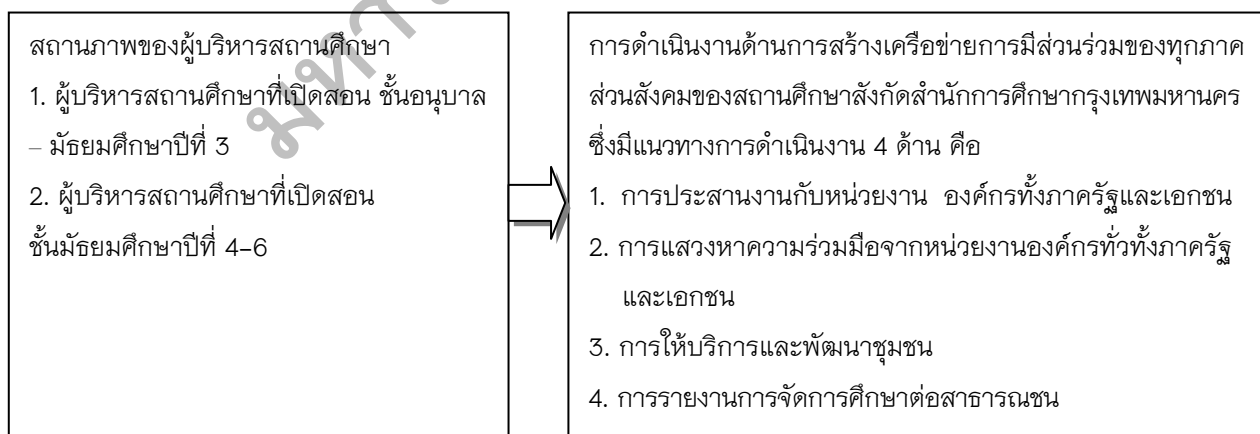
ผู้วิจัยมีความสนใจต้องการทราบการดำเนินงานด้านการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานและเป็นข้อมูลสารสนเทศให้แก่สถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี ตลอดจนเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวทางดำเนินการวิจัยของสุรวิทย์ วงศ์จันทร์ ที่ทำการศึกษาเรื่องการดำเนินงานการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนสังคมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาการดำเนินการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครโดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. กำหนดสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 436 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้ศึกษากำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 109) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 205 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage sampling) โดยสุ่มตามระดับชั้นที่เปิดทำการสอน และเขตการปกครอง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นซึ่งมีความเชื่อมั่นตามวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ 0.95 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นแบบปลายเปิด

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ขอนหนังสือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ถึงผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล และแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย
2. นำหนังสือส่งถึงผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัยและส่งแบบสอบถามกลับคืนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
3. ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประเภทของสถานศึกษา คือ เปิดสอนการศึกษาภาคบังคับ และเปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า สถานศึกษาที่เปิดสอนการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 201 โรง คิดเป็นร้อยละ 98.05 สถานศึกษาที่เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 4 โรง คิดเป็นร้อยละ 1.95
2. ผลการวิเคราะห์การดำเนินการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้บริการ

และพัฒนาชุมชน รองลงมา คือ ด้านการรายงานการจัดการศึกษาต่อสาธารณชน ด้านการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน

3. ปัญหาการดำเนินงานการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา คือ ผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาในระดับที่ไม่สูงจะขาดความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเอง จึงไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะกับทางโรงเรียน นอกจากนี้ผู้ที่มีความรู้ทางครุศาสตร์ที่มีฐานะยากจน จำเป็นต้องใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อการทำงานหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ส่งผลให้ ไม่มีเวลาให้กับทางโรงเรียน โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรนัดหมายล่วงหน้าเพื่อวางแผนในด้านเวลา คำนึงถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับและประธานเครือข่ายจะต้องวางตัวเป็นกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่าด้านการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนจะต้องคิดยุทธศาสตร์ที่จะ ให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาเป็นเครือข่ายการมีส่วนร่วมของโรงเรียนให้มากขึ้นเพราะการมีเครือข่ายมาช่วยให้เกิดการระดมความคิดในการพัฒนาโรงเรียนในทุกๆ ด้าน ทำให้การบริหารโรงเรียนบรรลุประสิทธิผลและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาระดับการดำเนินงานการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ ที่ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษา

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ของระดับชั้นที่เปิดสอนกับระดับการดำเนินงานการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ทินกร หอมกุล. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546.
- สุวิทย์ วงศ์จันทร์. การดำเนินงานการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนสังคมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุบลราชธานี, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2551.
- Brittingham, Ben M. "Community Attitudes Toward Education and Levels of Participation in School Attires," Dissertation Abstracts International. 1988.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. "Determining Sample Size for Research Activities". Educational and Psychological Measurement. 1970.
- Maslow, A. H. Motivation and personality. (2nd ed.). New York: Harper & Row, 1970.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร